

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ
ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНИЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р

м. Київ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ
(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р.

за загальною редакцією
член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука

м. Київ

2026

УДК _613+574]:061.3

Головний редактор: Омельчук С.Т. член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор

Заступник головного редактора: Гринзовський А.М. д.мед.н., професор, Вавріневич О.П. д.мед.н., професорка.

Технічний редактор: доцент кафедри гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця к. мед. н., доцент Кондратюк М.В.

Редакційна колегія:

БАРДОВ В.Г. – член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор;

ГАРКАВИЙ С.І. – д.мед.н., професор;

ГРУЗЄВА Т.С. – д.мед.н., професорка;

ПЕТРУСЕВИЧ Т.В. – к.мед.н., доцентка;

КОРШУН М.М. – д.мед.н., професорка;

ШИРОБОКОВ В.П. – академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор;

ЯВОРОВСЬКИЙ О.П. – академік НАМН України, д.мед.н., професор.

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) / за загальною редакцією член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука. – К., 2026. – 337 с.

У матеріалах науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) висвітлено актуальні питання гігієни, екології та громадського здоров'я: хімічну й біологічну безпеку, якість повітря, води та харчових продуктів, вплив шуму, мікропластику, пестицидів і воєнних чинників на здоров'я населення. Основний акцент зосереджено на міждисциплінарному підході до оцінки ризиків, профілактики захворювань, розвитку кадрового потенціалу, гармонізації національних практик із європейськими стратегіями та післявоєнного відновлення України.

УДК _613+574]:061.3

Електронна версія збірника містить додаткові публікації, що з технічних причин не увійшли до друкованого примірника.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове.

© НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця

НОВІ ВИДИ ДОБРИВ НА ОСНОВІ ТЕХНОГЕННОЇ ОРГАНІЧНОЇ МАСИ І МІНЕРАЛЬНИХ ДОБАВОК

Дишлюк¹ В.Є., Гаркавий² С.І.

¹Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії
імені О.Н. Соколовського»,

²Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Актуальність. Проблема утилізації осадів стічних вод (ОСВ) каналізаційних очисних споруд (КОС) великих міст і промцентрів України залишається однією із невирішених екологічних проблем. За сучасних темпів урбанізації та відсутності інноваційних способів остаточної утилізації ОСВ наростає загроза їх подальшого накопичення і катастрофічного забруднення довкілля. У зв'язку із тим, що сформовані у докризовий період і накопичені в сховищах ОСВ КОС переважної більшості великих міст і промцентрів України містять значну кількість важких металів (ВМ) у понаднормативних концентраціях (Дишлюк В.Є., 2000; Дишлюк В.Є., Гаркавий С.І., 2024; 2025) їх пряме внесення на сільськогосподарських землях в якості нетрадиційних добрив і меліорантів обмежується санітарно-токсикологічними вимогами. Тому на сьогодні одним із найоптимальніших і екологічно безпечних способів їх остаточної утилізації може бути переробка в добрива нового покоління. Ці технології передбачають використання органічних і мінеральних добавок різного походження (в т.ч. з числа відходів, цінних в агрономічному відношенні і безпечних в санітарно-гігієнічному плані, агроруд, штучних добрив тощо) для детоксикації техногенної органічної маси ОСВ і отримання якісного продукту.

Мета дослідження: розроблення складу нових видів удобрювальних сумішей (ОМС) на основі ОСВ і мінеральних добавок із заданими агрохімічними і фізико-хімічними властивостями.

Матеріали та методи. Методика моделювання складу нових ОМС передбачала використання: твердих комунальних відходів гумусної природи (технологічно оброблені ОСВ Бортницької станції аерації ПрАТ ВО АК

«Київводоканал» після 8-10 років зберігання у мулових майданчиках), штучних мінеральних добрив (для оптимізації складу ОМС 1-2), адсорбентів і іонообмінників неорганічного походження. Дослідна партія ОМС отримана методом змішування компонентів у певних співвідношеннях та наступної фізичної і фізико-хімічної взаємодії активованої органічної речовини та елементного складу ОСВ з мінеральними компонентами. Основою ОМС I типу стали: ОСВ (органічний компонент), мінеральні добрива (азотні, фосфорні, калійні) і адсорбенти та іонообмінники: в одному випадку – агроперліт, в іншому – вермикуліт спучений (відповідно ОМС 1 і 2). Основою ОМС II типу стали: ОСВ (органічний компонент) і вищезазначені адсорбенти й іонообмінники (відповідно ОМС 3 і 4).

Результати досліджень Встановлено, що ОМС 1-4 характеризуються високими удобрювальними властивостями (особливо ОМС 1-2). ОМС 1-2 відрізняються, від вихідних ОСВ, більш оптимальним співвідношенням основних поживних речовин (NPK) і мають вищий вміст рухомих поживних елементів і їх пролонгованість, широкий спектр макро- і мікроелементів, кращі фізико-хімічні властивості. У ОМС 1-2 більш вузьке співвідношення C:N і значно вищий вміст азоту загального, що свідчить про їх вищу удобрювальну цінність. ОМС 3-4 мають збалансованіше співвідношення NPK, ніж вихідні ОСВ, широкий спектр макро- і мікроелементів і кращі фізико-хімічні властивості, але поступаються ОМС 1-2 за удобрювальними властивостями. ОМС 1-4 мають високу ємність катіонного обміну і пролонгованість дії, а також здатність до фіксування рухомих форм ВМ. ОМС 1-4 мають низьку вологість (25 – 28%), що має важливе значення для економії витрат на їх транспортування, а також зменшує технологічні витрати на внесення в ґрунт і зберігання. В цілому, агрохімічні і екологічні показники ОМС 1-4 відповідають вимогам ДСТУ 7369 – 2013.

Висновки. Розроблені два види ОМС пролонгованої дії із заданими властивостями: I – для удобрення рослин с.-г. культур (ОМС 1-2) і II – для

окультурення ґрунтів (ОМС 3-4), які характеризуються підвищеною агрохімічною і агроекологічною цінністю порівняно з вихідними ОСВ.

ОЦІНКА ВПЛИВУ ФІЗИЧНИХ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЧОГО СЕРЕДОВИЩА НА СТАН ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ

Дідковський А.В., Паустовський Ю.О.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Актуальність. На сьогоднішній день проблема професійного здоров'я в Україні стоїть дуже гостро. Серед основних шкідливих і небезпечних виробничих факторів, які зумовлюють виникнення професійних захворювань в Україні, крім виробничого пилу, є виробничий шум, дії якого можуть зазнавати і працівники сфери охорони здоров'я, зокрема стоматологічної служби. Медичні працівники стоматологічної служби є однією з найчисельніших спеціалізованих служб України (біля 11% всього персоналу галузі охорони здоров'я). За даними МОЗ України за 2023 рік, у стоматологічній службі України (бюджетної та комунальної власності) було задіяно понад 18,1 тис. лікарів-стоматологів (додатково 6,7 тис. – у приватному секторі), біля 0,6 тис. асистентів стоматолога, зубних техніків тощо (додатково 0,9 тис. – у приватному секторі), а також близько 19,2 тис. молодших медичних працівників. Тому, на даний час актуальним є вирішення завдання із забезпечення безпечних умов праці цієї категорії медичного персоналу.

Матеріали та методи, результати досліджень. Встановлено, що у виникненні та прогресуванні патологічних станів працівників стоматологічної служби одночасно беруть участь наступні виробничі фактори (за даними дискримінантного аналізу): **хімічні** – пломбувальні матеріали, стоматологічні сплави металів, пластмаси, луґи, кислоти, речовини для дезінфікації, лікарські засоби; **фізичні** – шум, ультразвук (контактний), ультрафіолетове випромінювання, несприятливий мікроклімат; **біологічні** – збудники гепатитів В